

Перевознюк Віталіна Вікторівна
викладач-стажист кафедри фінансів Тернопільського
національного економічного університету

***Роль фіскальної децентралізації у зміцненні фінансових основ
місцевого самоврядування***

В сучасних умовах розвитку економіки нашої держави важливого значення набуває проблема зміцнення фінансових основ місцевого самоврядування. Суть якої полягає у необхідності розширення прав місцевих органів влади у сфері проведення власної фінансової політики. Адже саме на місцевому рівні суспільні блага надаються з максимальним наближенням до кінцевого споживача. Дане твердження є основоположним принципом побудови вітчизняної бюджетної системи на шляху створення демократичного суспільства в Україні – принципом субсидіарності. В основі громадсько-господарської теорії місцевого самоврядування лежить принцип доцільності, згідно якого община краще ніж держава може виконати ті послуги, в яких вона безпосередньо зацікавлена. Дані принципи є декларативними на сучасному етапі функціонування місцевого самоврядування і місцева влада не виконує своїх функцій на належному рівні.

Виходячи з вищесказаного можна зробити висновок, що окремі повноваження держави необхідно делегувати місцевим органам влади з метою кращого надання громадянам суспільних благ і послуг. Надання таких повноважень має забезпечуватись виділенням фінансових ресурсів для їх виконання. Це можливо зробити шляхом проведення ефективної фіскальної децентралізації.

Вперше термін “децентралізація” в умовах відновлення інституту місцевого самоврядування в Україні як республіки колишнього Радянського Союзу було сформульовано в Законі „Про місцеві ради народних депутатів Української РСР та місцеве самоврядування” від 7 грудня 1990р. В ньому було виділено принцип оптимальної децентралізації, суть якого полягає в ефективному розподілі повноважень між рівнями влади [2, с.17].

Єдиного визначення децентралізації у фінансовій науці немає. Досить часто можна зустріти терміни „фінансова децентралізація”, „бюджетна децентралізація”, „фіскальна децентралізація” і т. д., зміст яких ототожнюється.

У Зеленій книзі “Бюджетна децентралізація в Україні в контексті реформи місцевого самоврядування”, сформованій науковцями за результатами обговорення питань бюджетної децентралізації з громадськістю, пропонується наступне визначення бюджетної децентралізації: „Бюджетна децентралізація – це процес передання повноважень (функцій, компетенцій і відповідальності) від центрального уряду до місцевих урядів (органів місцевого самоврядування). Така передача повноважень має супроводжуватися передачею відповідних фінансових ресурсів на виконання цих повноважень через запровадження місцевих податків або трансформації чи закріплення частини загальнодержавних податків за місцевими бюджетами, що отримали нові повноваження. Бюджетною децентралізацією також є передача повноважень від вищих органів управління до нижчих, наприклад, від регіональних до муніципальних або місцевих” [1].

На наш погляд, фінансова децентралізація зводиться до передачі частини державних повноважень на нижчий рівень та забезпечення їх фінансовими ресурсами. Враховуючи вищевикладене пропонуємо наступне визначення фіскальної децентралізації, в контексті її фінансового забезпечення. Фіскальна децентралізація - це розширення прав місцевих органів влади у сфері проведення фіскальної політики; самостійного управління фінансовими ресурсами з урахуванням потреб територіальних спільнот та особливостей розвитку адміністративно-територіальних одиниць.

Аналіз чинного законодавства дає змогу систематизувати необхідні передумови для здійснення фіскальної децентралізації. Проте, варто відзначити, що їх наявність не забезпечує посилення фінансової незалежності місцевих органів влади. Тобто в практичній діяльності законодавчо встановлені норми не виконуються. У результаті органи місцевого самоврядування фінансово не забезпечені, не самодостатні і обмежені у правах здійснення їхніх функцій. Про це свідчить, в першу чергу, нестача обсягів фінансових ресурсів наданих державою для виконання покладених на місцеві

власні завдань. А також відсутність прав у органів місцевої влади щодо встановлення власних податків і зборів та можливостей самостійного використання коштів, зібраних на своїй території. Значна залежність місцевих бюджетів від трансфертів та відсутність чіткої методики здійснення видаткових повноважень на різних рівнях влади призводить до посилення централізації фінансів, що є негативною тенденцією у розвитку місцевого самоврядування в Україні.

На наш погляд, для вирішення вищезазначених проблем, виправлення недоліків вітчизняного законодавства, що перешкоджають здійсненню процесу фіскальної децентралізації необхідно здійснити ряд заходів, а саме: надати ширших повноважень місцевим органам влади в сфері проведення власної фіскальної політики; дозволити місцевим властям встановлювати податки і збори з урахуванням потреб місцевих жителів та специфіки територій; розширити базу закріплених за місцевими бюджетами загальнодержавних податків; зменшити залежність місцевих бюджетів від трансфертів за рахунок зміцнення дохідної бази місцевих бюджетів; провести адміністративно-територіальну реформу, з метою наближення вітчизняного законодавства до положень Європейської хартії місцевого самоврядування щодо оптимальної кількості рівнів влади; повністю забезпечити виконання делегованих повноважень фінансовими ресурсами.

Отже, основним завданням проведення фіскальної децентралізації є не лише делегування повноважень, а й забезпечення їх необхідними коштами, що, в свою чергу, сприятиме зміцненню фінансових основ місцевого самоврядування.

Література

1. Зелена книга. Бюджетна децентралізація в Україні в контексті реформи місцевого самоврядування // <http://www.icps.kiev.ua/project.html?pid=97>
2. Місцеві фінанси: Підручник / За ред. О.П. Кириленко. – К.: Знання, 2006. – 677 с.